

Latinština i grština naša svagdašnja

n. s. III.

Štovateljima grštine navješćujemo golemu radost! Posljednji smo puta doznali za novu Aristofanovu komediju »Oblici«, a sada možemo s neobuzdanim veseljem izvijestiti da je pronađeno i novo Euripidovo djelo. To je, kako napisa u »Vjesniku« prikazivač 10. veljače 1989, na str. 10 »...«, drama o žrtvovanju. Treba li se (i kad to?) jedan čovjek žrtvovati za drugoga? Je li jednako vrijedan život starca i život djeteta? Treba li otac žrtvovati svoj život da bi spasio dijete?«

Ako ste slučajno pomislili da u ovome nazirete nešto od Euripidove dobre stare

»ALKESTIDE«,

varate se žestoko. Junakinja (i po njoj drama) zove se ovdje

»ALEKSIDA« (dvaput) i tu su »ALEKSIDU« (dvaput)

izvodili 2. veljače 1989. od 17,30 na prvom programu RAdio-Zagreba. Tako bar piše na navedenu mjestu u »Vjesniku«. Uistinu je »vrlo dobro da radio tu i tamo posveti svoje minute za obradu klasike jer ta literatura jest vrlo suvremena.« A kako je tek dobro kad je obradi »Vjesnik« i posveti joj svoje retke! Da nije njega, ne bismo saznali za ovo Euripidovo ostvarenje. Mislili bismo da je prikazivač (ili lektor?) jednostavno pao pod utjecaj zlokobne

ALEXIS

iz »Dinastije« i beznadno pogriješio. Budući, međutim, da se radi o čovjeku iz kuće čiji je doprinos latinštini i grštini neprocjenjiv i stalan, provjerili smo Aleksisino rodoslovlje i utvrdili da je novinar ukazao na istinu.

Možemo na to položiti i

HIPOKRITOVU lekarsku zakletvu.

(»Duga« 22. siječnja — 5. veljače 1988, str. 63)

Euripidova ALEKSIDA bila je prva-, pra-, pra- i tako u beskraj —baka Blakeove temperamentne raspuštenice, bogata robovlasnica i posjednica lanca tijesaka za masline i proizvodnju maslinova ulja, u drevna vremena i na brdovitom Balkanu.

Neka nikoga ne smeta što ne polažemo zakletvu poput časnog

HIPOKRATA,

liječnika i pisca iz 4. st. p. n. e. Za ALEKSIDIN je slučaj prikladna upravo onakva karkvu može položiti

hipokrit,

tj. licemjeran, dvoličan i prijetvoran čovjek.

Uistinu je važno što su naša sredstva javnog priopćavanja došla do

MODUSA VIVENDIJA

(TV Zagreb, Dnevnik 24. II 1988, 23,30)

s klasičnom starinom, pa makar to bilo i nešto što bi po prilici odgovaralo

NAČINOMU ŽIVOTAnja.

Ako li vam je izričaj čudan, radije se priviknite: idealno odražava stvarnost.

U izdavačkim radnim organizacijama ona je još i ljepša. Zorne ćemo primjere ovog puta probrati iz »Rimske mitologije« S. PEROWNEA (O. Keršovani, Opatija 1986, tisk Mladinska knjiga).

Jeste li možda mislili da je u Rimu postojao svećenički kolegij

ARVALSKE BRAĆE,

koja su, kako naziv i kaže, bila zadužena za kult POLJODJELJSKE božice titulom i imenom *Dea Dia*? Ništa od toga! Dobra ova knjiga lijepo vas uči da su to bila braća Arval (str. 44),

tj. rođeni pripadnici očito drevne, prema inače potpuno nepoznate rimske familije ARVAL. Od nje se, izgleda, nekako razvio i

ANTONIJEVSKI ROD,

ali ne onaj na koji ste pomislili, već onaj kojemu je pripadao car

ANTONIJE PIO (str. 33 i 34).

Knjiga, naravno, ovime ispravlja u nas ukorijenjenu zabludu da se car zove

ANTONIN PIO i da mu je dinastija ANTONINSKA.

Najljepše što ćete odavde naučiti vjerojatno je

BRAURON nije mjesto starog Artemidinog svetišta u Atici koje je iznijelo na svjetlo dana kipove posvećene božici. Iz teksta na str. 60 lijepo se vidi da je

BRAURON osoba. On je, naime, OTKRIO kipove posvećene Artemidi.

Bit ćete podučeni i pravopisu, a ne samo realijama. Eto, na primjer, ako ste držali da Atenjani

TRIJEMU kažu stoa

i da to u nas možemo tako napisati, ovdje ćete na str. 74 doznati da se radi o vlastitu imenu koje valja pisati

Stoja.

Poboljšat ćete i gramatiku: ništa što su vam napričali o imenicama na *-as*, *-atis*, *-us*, *-utis* i sličnim suglasničkih osnova III. deklanacije jednostavno nije istina. Ponajprije, one su muškog roda, a zatim — izgleda da imaju posve drugačije padežne završetke. Tko ne vjeruje, neka čita:

str. 85 »PIETAS se MORAO čuvati i poštivati«;

str. 96 Rimljani su imali »POJAM GRAVITASA, dostojanstva«;

str. 130 Rimljani su težili »ZA SALUSOM, spasenjem i duhovnim zdravljem«.

Ovu ćemo ljepotu bolje shvatiti ako je pokušamo prenijeti u hrvatski, npr.

»POBOŽNOST se MORAO čuvati«

ili Rimljani su imali POJAM DOSTOJANSTVOGA.

Mogućnosti su ove knjižice neiscrpne. Prijeti nam da razljutimo JUPITERA (str. 15, 17, 48, 111 i dr.) OPTIMUSA MAXIMUSA (15), ako ih ne prikažemo valjano. Taj je pak bitno opasniji od dobrog starog

NAJBOLJEG I NAJVEĆEG JUPITRA:

Da nas, dakle, ne bi strovalo s

PONSA SUBLICIUSA (str. 44)

CLOACU MAXIMU (str. 23),

ili da ne bismo završili u

LACUSU IUTURNAE (str. 47),

radije ćemo lijepo proći drevnim

MOSTOM NA SOHAMA (*Pons sublicius*)

što ga je po predaji bio podigao rimski kralj Anko marcije, začepit ćemo nos pokraj

NAJVEĆEG ODVODNOG KANALA u Rimu (*cloaca maxima*) i pomoliti se uz

JATURNINO JEZERO (*Lacus Iuturnae*).

Budemo li tako postupili, štitić će nas rimska

BOŽANSTVA (*numina*),

a neće nas ganjati nikakvi ojađeni

NUMINI (24, 48), BOŽANSTVOVI,

niti ćemo morati prizivati pomoć

PONTIFEXA MAXIMUSA ili FLAMENA DIALISA (30, 85).

Bit će nama zadovoljan i

VRHOVNI SVEĆENIK (*pontifex maximus*)

i

JUPITEROV SVEĆENIK (*flamen Dialis*).

Prvi bi, dakako, pristao da mu se u nas rekne i **PONTIFIK**, gen. **PONTIFIKA**, množ.

PONTIFICI, a drugi nema ništa protiv nominativa **FLAMEN**, gen. **FALMINA**, množ.

FLAMINI. Takve, naime, izraze valja ili prevesti ili ispravno prilagoditi hrvatskom jeziku da bi se mogli sklanjati.

Držeći da ste ovim prikladno obogatili svoju latinštinu i grštinu, nadamo se da to neće naškoditi vašem

DUŠEVNOM SALUSU.

B. K-M.